Dissertation candidate Kassabekova Yenlik on the topic
"Traditions of Secularism and Religiosity in the Spiritual World of Kazakh People"
thesis prepared for receiving the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty «6D020600 Religion Study» the foreign supervisor of Uludag University, (Bursa, Turkey), professor of the Faculty of Religion Bülent Şenay

Review for dissertation work

May 15, 2024

I got acquainted with Kassabekova Yenlik's dissertation work entitled "Traditions of secularism and religiosity in the spiritual world of Kazakh people" and gave my assessment as a foreign scientific supervisor of her dissertation. I conducted a scientific review of Kassabekova Yenlik's research project as a foreign supervisor. Having familiarized myself with the content of the scientific research work in both English and Turkish languages, I decided to give a positive assessment to the work done, taking into account that the meaning of the given work is not relevant only to the Kazakh people, as well as that the problems of religious studies are a common problem on a global scale. We exchanged opinions with Kassabekova Yenlik several times in terms of her plan for the mentioned research work. Also, I met with the researcher during the research trip of doctoral students at Uludag University, Faculty of Religious Studies, and gave instructions on the dissertation work and its plan from my side. The doctoral student followed the given instructions, which shows the doctoral student's responsibility.

Before delving into the detailed review and evaluation that I am presenting, I would like to emphasize that Yenlik Kassabekova's research meets the requirements for obtaining a PhD degree.

Review: Kassabekova's thesis explores the general significance and historical origins of the traditions of secularism and religiosity in the spiritual world of the Kazakh people. Particular importance is attached to the history, traditions, culture and philosophy of religiosity and secularism in the spiritual world of the Kazakh people. In addition, this study has proven the importance of modern Kazakh theology and culture and the Kazakh nation, as well as the problems of religiosity and secularism common to the world and its relevance.

Importance of research. Secularism encompasses a profound philosophy that embodies fundamental concepts such as humanity, openness, tolerance, and mutual respect. Secularism is charity, literacy, attention. A high indicator of mutual respect of mankind. Perhaps there is no more important philosophical, religious and psychological topic than a person's personality. It is gratifying that the critical dual theme of secularism and religiosity within the framework of the spiritual culture of the Kazakh people, which puts conscience and honor above personal interests, is studied within the scope of one work. This is because religiosity and secularism aim for the same goal, which is mutual understanding and respect, humaneness and charity, as mentioned above.

Kassabekova Yenlik's given work is a full-fledged work that has achieved its intended goal. Within the framework of Kassabekova Yenlik's research work, the traditions of religiosity and its correspondence with the current traditional Islam of the Republic of Kazakhstan, as well as its features and similarities, are correctly and clearly studied. The issues studied by the doctoral student never lose their importance as a relevant and interesting topic.

Assessment. Yenlik Kassabekova comprehensively described the dissertation work, thoroughly researched the issues of secularism and religiosity in the spiritual world of the Kazakh people. She referred to the works of domestic and foreign scientists. I appreciate that her work meets all the requirements and fulfills all duties in the course of work.

In addition, I highly appreciate Kassabekova Yenlik's dissertation work. As mentioned above, the thesis meets all the requirements. Yenlik has five articles published in the journal recommended by the Control Committee in the field of Science and Education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan and one article published in a journal included in the SCOPUS database.

Offer. Kassabekova Yenlik's dissertation project meets the standards required for a dissertation project at Uludag University (Bursa, Turkey). I conclude that she was able to be a talented student who conducts her research carefully and exceptionally.

With respect to,
Bülent Şenay
Associate Professor of History of Religion and Culture,
Head of the Chair of History of Religion
Department of Philosophy and Religious Studies ,
Uludag University , Bursa , Turkey

T.C. ... Dekan

Диссертант Қасабекова Еңлік Құралғазықызының «Қазақ халқының рухани әлеміндегі зайырлылық және діндарлық дәстүрлері» тақырыбындағы «6D020600 – Дінтану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациясына шетелдік ғылыми жетекшісі Ұлыдағ Университеті (Бурса қаласы, Түркия) дінтану факультетінің профессоры Бюлент Шенайдың

СЫН ПІКІРІ

15 мамыр, 2024 жыл

Мен Қасабекова Еңліктің «Қазақ халқының рухани әлеміндегі зайырлылық және діндарлық дәстүрлері» атты диссертациялық жұмысымен танысып, оның диссертациясының шетелдік ғылыми жетекшісі ретінде өз бағамды беремін. Қасабекова Еңліктің зерттеу жобасына шетелдік жетекші ретінде ғылыми шолу жасадым. Ғылыми зерттеу жұмысының ағылшын және түрік тілдеріндегі мазмұнымен таныса отырып, берілген жұмыстың мән мағынасының тек қана қазақ халқы үшін өзекті емес, сондай-ақ дінтану мәселелерінің дүниежүзілік ауқымдағы ортақ мәселе екенін ескере отырып, жасалған жұмысқа оң баға беруді жөн көрдім. Қасабекова Еңлікпен аталмыш зерттеу жұмысы бойынша оның жоспары тұрғысында бірнеше рет пікір алмастық. Сондай-ақ, зерттеуші Қасабекова Еңлікпен Ұлыдағ университеті, дінтану факультетінде докторанттардың ғылыми іс-сапары барысында жүздесіп, диссертациялық жұмыс пен оның жоспары жөнінде өз тарапымнан нұсқаулар бергенмін. Докторант берілген нұсқауларды орындаған, бұл докторанттың жауапкершілін көрсетеді.

Назарларыңызға ұсынып отырған шолу мен бағалауға жан-жақты тоқталмас бұрын, мен Қасабекова Еңліктің зерттеулері PhD докторы дәрежесіне қойылатын талаптарға сай келетінін атап өткім келеді.

Шолу. Қасабекова Еңліктің диссертациялық жұмысындағы қазақ халқының рухани әлеміндегі зайырлылық және діндарлық дәстүрлерінің жалпылама мән-мағынасы, шығу тегі қарастырылған. Қазақ халқының рухани әлеміндегі діндарлық және зайырлылық тарихына, дәстүрлеріне, мәдениеті мен философиясына ерекше мән берілген. Сонымен қатар, бұл зерттеудің қазіргі қазақ дінтану саласы мен мәдениеті және қазақ ұлты үшін, сондай-ақ әлемге ортақ дінтанулық және зайырлылық мәселелерінің маңыздылығын және оның қашанда өзектілігін дәлелдеді.

Зерттеудің маңыздылығы. Зайырлылық ұстанымының астарында адамгершілік, кеңдік, ашықтық, төзімділік, өзара сыйластық секілді бірқатар ұғымдарды қамтитын терең философия жатыр. Зайырлылық ол қайырымдылық, сауаттылық, зейінділік секілді қасиеттердің жиынтығы. Адамзат баласының өзара құрметінің биік көрсеткіші. Адамның жеке басынан маңызды философиялық-дінтанулық, психологиялық тақырып жоқ шығар. Жеке басының мүддесінен ар ожданды, абыройды жоғары қоятын қазақ

халқының рухани мәдениетінің аясындағы зайырлылық пен діндарлық сынды қос тақырыптың бір жұмыс аясында зерттелгені көңіл қуантады. Себебі, діндарлық пен зайырлылықтың көздейтін нысаны бір, ол жоғарыда айтылғандай өзара түсіністік пен сыйластық, адамгершілік пен қайырымдылық негіздері.

Қасабекова Еңліктің берілген жұмысы көздеген мақсатына жеткен толыққанды жұмыс деп топшылаймын. Қасабекова Еңліктің зерттеу жұмысының аясында берілген діндарлық дәстүрлерімен оның қазіргі таңдағы ҚР қолданыстағы дәстүрлі исламмен сәйкес келуі және оның ерекшеліктері мен ұқсастықтары дұрыс әрі түсінікті зерделенген. Докторанттың зерттеген мәселелері қашанда өзекті әрі қызықты тақырып ретінде ешқашан өз маңыздылығын жоғалтпайды.

Бағалау. Диссертациялық жұмысты жан-жақты баяндай отырып, Қасабекова Еңлік қазақ халқының рухани әлеміндегі зайырлылық және діндарлық мәселелеріне қатысты жан-жақты ізденген. Отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне жүгінген. Оның жұмысы барлық талаптарға сай, жұмыс барысында көтерген міндеттерін ақтаған тұщымды жұмыс деп бағалаймын.

Сонымен қатар, Қасабекова Еңліктің диссертациялық жұмысына жоғары баға беремін. Жоғарыдай айтылғандай диссертация барлық талаптарға сай. Еңліктің Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым және білім саласындағы бақылау комитеті ұсынған журналда жарияланған бес мақаласы және SCOPUS базасына енген журналда жарияланған бір мақаласы бар.

Ұсыныс. Қасабекова Еңліктің диссертациялық жұмысы Ұлыдағ университетіндегі (Бурса, Түркия) диссертациялық жобаға қажетті стандарттарға сәйкес келеді. Берілген диссертация жұмысын қолдай отырып, қорғауға ұсынамын. О зерттеулерін мұқият және ерекше жүргізетін дарынды шәкірт бола білді деп тұжырымдаймын.

Құрметпен,
Ұлыдағ университетінің
профессоры **Бюлент Шенай**